

Caz Müziğinin Farklı Grafik Yorumları: İzmir Avrupa Caz Festivali Afişleri

Different Graphic Approaches for Jazz Music: İzmir European Jazz Festival Posters

Sevgi Arı, *Grafik Anasanat Alanı, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Çukurova Üniversitesi*

Özet

Bu çalışmada İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın düzenlediği İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında derece alan tasarımların caz müziğinin doğası ile bağlantıları araştırılmaktadır. İçeriği itibarıyla caz müziğinin, afiş tasarımının ve uzun soluklu ulusal bir tasarım etkinliğinin yollarının kesiştiği bu araştırmada caz müziğinde öne çıkan doğaçlama, deneysellik, ifade, yorum, üslup gibi kavramların afişlerde kendine nasıl yer bulduğu incelenmektedir. Çalışmanın amacı, derece alan afişlerin tekil değerlendirmelerini yapmanın ötesinde, uzun yıllara yayılan yarışma aracılığıyla oluşan kümülatif bilgiyi ortaya koymaktır. Bu amaçla; caz müziğinin doğaçlama ve deneysellikten beslenen köklerine işaret eden giriş bölümünün ardından, etkinliğe dair bir fikir sunması adına İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı ve Avrupa Caz Festivali'nin kısa tarihçesine değinilmektedir. Yirmi yıla yaklaşan tarihinde 600'den fazla caz afişi barındıran bu etkinliğe dair çalışmaya dâhil edilen örnekler, makalede görsel sayısının on iki ile sınırlı olması nedeniyle son dört yılda ilk üçe giren afişten oluşmaktadır. Bu etkinlik serisinin caz müziğinin özgürleştirici doğası ile afiş tasarımını buluşturarak genç kuşak tasarımcılara doğaçlama, deneysellik ve ifadeye dayanan bir üretim alanı yarattığını; sadece İzmir'in kimliğine değil aynı zamanda çağdaş Türk grafik tasarım dağarcığına da katkı sunmaktadır. Sonuç olarak, farklı sanat dalları arasındaki geçişliliğin doğurduğu potansiyellerin gözlemlenmesi adına güzel bir örnek oluşturan bu gibi platformların sayısının artması, uzun yıllar boyunca düzenli periyodlarla sürdürülmesi, gelenekselleşirken güncelliğini koruması, sistemli şekilde arşivlenmesi, akademik incelemelere konu edilmesi, çeşitli iş birlikleri ve katılımlar yoluyla desteklenmesi ulusal kültür tarihinin inşasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Anahtar Sözcükler: İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, İzmir Avrupa Caz Festivali, afiş yarışması, caz afişleri, grafik tasarım.

Akademik disiplin(ler)/alan(lar): Sanat, grafik tasarım, müzik.

Abstract

In this study, the connections between the designs awarded in the İzmir European Jazz Festival poster competition organized by the İzmir Culture, Art and Education Foundation inspired by jazz music are investigated. This research, in which the paths of jazz music, poster design, and a long-term national design event intersect, examines how concepts such as improvisation, experimentation, expression, interpretation, and style find their place in these posters. The study aims to reveal the cumulative information formed through the competition spanning many years, beyond making the individual evaluations of the posters that received awards. For this purpose, after the introductory part, which points to the roots of jazz music fed by improvisation and experimentation, a brief history of the İzmir Culture, Art and Education Foundation, and the European Jazz Festival is mentioned. The examples included in the study of this event, which has more than 600 jazz posters in its nearly twenty-year history, consist of the posters that ranked in the top three in the last four years since the number of images in the article is limited to twelve. It is possible to say that, by combining the liberating nature of jazz music with poster design, this event series creates a space based on improvisation, experimentation, and expression for young generation designers that contribute not only to the identity of İzmir but also to the contemporary Turkish graphic design repertoire. As a result, such platforms are a good example for observing the potential created between different branches of art. Increase in number of such platforms, survival of them regularly for many years, keeping them up-to-date while becoming traditional, archiving them systematically, examining them in academic studies, supporting them through various collaborations and participations play an important role in the construction of national cultural history.

Keywords: İzmir Culture, Art and Education Foundation, İzmir European Jazz Festival, poster competition, jazz posters, graphic design.

Academical disciplines/fields: Art, graphic design, music.

- **Sorumlu Yazar:** Sevgi Arı, Grafik Anasanat Alanı, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Çukurova Üniversitesi
- **Adres:** Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Grafik Anasanat Alanı, Kat:1 Balcalı /ADANA.
- **e-posta:** sevgiarigraf@gmail.com
- **ORCID:** 0000-0001-6153-3714
- **Çevrimiçi yayın tarihi:** 21.09.2022
- **doi:** 10.17484/yedi.1143908

Geliş tarihi: 14.07.2022 / **Kabul tarihi:** 14.09.2022

1. Giriş

Eski topluluklarda müzik, bir şeye ulaşmanın aracı değil, ruhsal doyuma giden yolun ta kendisi olarak ritüelistik bir değer taşımıştır. İnsanın müzikle olan ilişkisi, hiçbir zaman yalnızca müzikten ibaret olmamış; günümüzde olduğu gibi tarihte de kolektif/bireysel kültürün merkezinde müzik yer almıştır. Sadece melodilerde ya da şarkı sözlerinde değil; müziğin *üretim ve tüketim biçimlerinde* de insanlığın bilinç dünyası yankılanmıştır. Caz müziğini doğuran bir üretim biçimi olan *doğaçlama*, müziğin *o anda* yaratımına dayandığı için hangi çağda olursa olsun sihrini korumuştur.¹ Ana akım popüler müzik türlerinin yanında, doğaçlamaya dayanan alternatif müzik anlayışlarının, içinde barındırdığı bu sihir nedeniyle her çağda müzisyenler tarafından üretilmeye ve hatırı sayılır bir dinleyici kitlesi tarafından ilgi görmeye devam etmesinin altında bu sihir yatar.

Etnik müzik türleri arasında özel bir yerde duran caz müziğini; *kendilerine özgü ritim, armoni, yorumlar* katarak ve doğaçlamanın özüne sadık kalarak ürettikleri şarkılarıyla Afrika halkı dünyaya hediye etmiştir. Caz müziğinin bu dünyada var olmasına neden olan olaylara bakıldığında, ne yazık ki insanlık adına gurur duyulabilecek bir tarih yatmaz. Çünkü bu müzik 1700'lü yıllardan itibaren Afrika'dan Amerika'ya götürülürken müzik aletlerinin alınmasına *izin verilmeyen*; başka bir deyişle ana vatanlarından getirebildikleri tek şey *ruhu* olan bir halkın müziğidir. Korkunç bir baskı ve acı ortamında yaşayan bu halk için söyledikleri her şarkı, onları köklerine ve birbirlerine bağlayan bir bağıdır. Bir zamanlar yurtlarında inandıkları iyi ve kötü ruhlara ilahiler söylerken, *beyazlara kölelik etmeleri için* getirildikleri yeni topraklarda bu halk, Hristiyan tanrısı için ilahiler söylemeye başlamıştır (Bergerot, 2004, s. 15). *Spiritüel* olarak adlandırılan ve doğaçlamaya/kolektif üretime dayanan bu ilahiler, caz müziğine köken olmuştur. Spiritüeller rahibin İncil'den okuduğu bir cümleyi kilisedeki kişilerden birinin içinden gelen ezgiyle seslendirmesiyle başlar. Kilise müzisyeninin bu doğaçlama melodiyi org ile tekrarlayıp yorumladığı süreçte melodi bütün topluluğun hafızasına yerleşir ve ardından kilisedeki tüm insanların katılımıyla hep bir ağızdan ilahi söylenir. Bu kolektif üretime ve doğaçlamaya şahit olmak, dahil olmak şu anda hayal ederken bile zihnimizde derin yankılar uyandırabilmektedir. Dinsel ritüellerin merkezinde olan bu spiritüellerden başka, gündelik hayatı kavrayan şarkılar da üretilmiştir. Tarlalarda hasat toplayan, gemilerde kürek çeken bu topluluklar hep birlikte *worksong* (iş şarkısı) adı verilen şarkılar söylemiştir. Bir lider yönetiminde koro halinde söylenen bu melodiler sayesinde grup içerisinde ortak bir çalışma ritmi yakalanmış; akşamları işten sonra söylenen ninniler, ağıtlar ve iğneleyici şarkılar ise gündelik hayatın tüm gerçekliğini kişisel deneyimler üzerinden tarihe düşen notlar olarak caz müziğinin yapısında günümüze kadar taşınmıştır.

Grafik tasarımın özel bir kolu olan afiş tasarımı ise tarih sahnesine 200 yıl sonra başlayan endüstrileşme süreci ile çıkmış ve kültürel faaliyetlerin zenginleşmesine paralel olarak olgunluk kazanmıştır. 1881 yılında Fransa'da kamusal duyurulara izin veren basın özgürlüğü yasasının çıkışı, kiliselerin tekelinde olan bilgi paylaşımı yetkisini çoğulcu hale getirmiş; böylece çeşitlenen içerikler sayesinde sanatsal üretimlerin tanıtılmasının zemini oluşmuştur (Wharton, 2013, s. 130). Bu özgürleşme sürecinde Paris 19. yüzyılın eğlence hayatının global merkezi olmuş ve 'Moulin Rouge', 'Palais de Glace', 'Divan Japonais' gibi sayısız mekânda gerçekleşen danslı ve müzikli etkinlikler afişlerle duyurulmaya başlanmıştır. Afiş tasarımının ilk çağdaş temsilcileri olan Jules Cheret ve Henri de Toulouse Lautrec bu dönemde yaşayan ressamlar olarak tiyatro gösterilerinden dans salonlarına; sabunlardan, diş macunlarına; dikiş makinelerinden bisikletlere dek sayısız çeşitlilikteki ürünleri tanıtan büyük boyutlu ve renkli afişler tasarlamıştır (Doordan, 2000, s. 27). Etkili bir tanıtım aracı olduğunun anlaşılmasıyla afiş tasarımı ve afiş tasarlama işi bir *mesleki* değer kazanmış ve endüstriyel ürünlerin yelpazesi genişledikçe afişlerin günümüzde içeriklerine göre kültürel, sosyal ve reklam afişleri olarak üç ana başlık altında değerlendirilmesi mümkün olmuştur. Konser, sinema, tiyatro vb. farklı sanat dallarına dair etkinliklerin tanıtımında kullanılan kültürel afişler, bir yandan grafik tasarım ile sanatın etkileşiminden doğan yaratıcılığa izin verirken; diğer yandan içerik ve biçimleri üzerinden üretildikleri dönemin sosyal/kültürel yaşantısına ışık tutmuştur.

İçinde yaşanan çağın ürünlerine, üretim biçimlerine, politik dönüşümlere ve savaş dönemlerinden barış dönemlerine dek zamanın ruhuna dair birçok fikir veren afiş tasarımı, grafik tasarım tarihinde olduğu kadar insanlığın kültür tarihinin anlaşılmasında da rol üstlenmiştir (Aulich & Sylvestrová, 2000, s. 25). Afişlerin taşıdığı bu niteliğin fark edilmesi ve değer kazanmasıyla, 20. yüzyılın ortalarından itibaren uluslararası afiş bienalleri ve afiş yarışmaları düzenlenmeye başlanmıştır. Örneğin 1966'dan bu yana düzenlenen Varşova Afiş Bienali, geriye dönük 56 yıla uzanan tarihi ile dünya çapında değer verilen öncü

¹ Caz müziğinin doğduğu 1900'lü yıllardan önce Kelt şarkılarından, Yemen türkülerine; uzun havalardan flamenkoya dek çok çeşitli coğrafyalarda üretilen farklı etnik müzik türlerinin de doğaçlamaya dayandığı bilinmektedir.

ve köklü tasarım etkinliklerinden biridir. Bu bienalin, afiş tasarımının sanatsal bir ifade aracı olarak görülmesinde global bir etki yaratan Polonya'nın ev sahipliğinde gerçekleştirilmesi tesadüf değildir. 20. yüzyılda Polonyalı grafik tasarımcıların açılımıyla afişler, salt bir objeyi sunmak için bir araç olmaktan çıkarak, tasarımcıların yorumlarını/özgün fikirlerini gösterdiği bir iletişim nesnesine dönüşmüştür. 1950'li yıllarda yükselişe geçen ve grafik tasarım literatürüne *Polonya Afiş Sanatı* olarak geçen bu anlayış, bienalle taçlanarak global ölçekteki etki alanını arttırmış ve afişin sanatsal niteliğiyle kabul görmesine olanak vermiştir. Polonya'nın devamında Rusya, Meksika, Çin, Japonya, Amerika ve Fransa'da düzenlenen uzun soluklu afiş bienallerine ek olarak son yıllarda Ekvador, Peru ve Kuzey Kore gibi ülkeler de afiş etkinliği alanında kendilerine yer açmaktadır. Burada dikkati çeken önemli bir nokta, bienallerin adı ne olursa olsun bienalin ülkeler ile anılmasıdır. Dolayısıyla uluslararası çaptaki bu afiş bienalleri, grafik tasarım alanında ulusal bir temsil değeri taşımaktadır. Öncü yaklaşımlardan reklam afişlerine dek çok geniş bir skalada çağın ruhunu yansıtan afişleri arşivine katan bu etkinlikler, görsel kültür tarihi adına değerli bir repertuarın oluşumunda rol oynamaktadır. Ülkemizde bu uluslararası örneklerin muadili olan bir afiş bienali ne yazık ki halen bulunmamaktadır.

Grafik tasarımcılar açısından bakıldığında bu yarışmalara katılım gösterirken belirleyici kriterlerin başında verilen ödül kadar etkinliğin prestiji de önem taşımaktadır. Dünya çapındaki köklü afiş etkinliklerinde afişleriyle yer almak büyük bir prestij kaynağı olarak görülmekte ve ülkemizi afiş tasarımı alanında temsil etme başarısı takdir edilmektedir. Grafik tasarım literatüründe adı geçen grafik tasarımcıların büyük bir çoğunluğu bu etkinliklerde adını duyurmuştur. Görünürlüğe zemin hazırlayan, bir etkileşim alanı açan bu etkinlikler; dünyanın dört bir yanından gönderilen nitelikli tasarımlarla zenginleşir.

2. İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın Vizyonu

Misyonunu "kültür ve sanatın araştırılmasına, incelenmesine, oluşturulmasına, öğrenilmesine, öğretilmesine, korunmasına ve kitlelere yaygınlaştırılmasına yönelik her türlü girişimde bulunmak" olarak belirleyen İKSEV; "6 Aralık 1985 Pazartesi günü resmîyetini kazanan, gerçek ve tüzel kişiler tarafından Türk Medeni Yasası'nın 13.07.1967 tarih ve 903 sayılı yasayla değişik 73-81/b maddeleri uyarınca" tüzel kişiliğe sahip, bağımsız ve özerk bir vakıf olarak 1993 yılında Dr. Nejat F. Eczacıbaşı'nın girişimi ile İzmir'de kurulmuştur. Kurulduğu günden bu yana Türkiye'nin kültür ve sanat ortamının zenginleşmesi, geçmişe dönük kültürel birikimlerin gelecek kuşaklara aktarılması, genç sanatçıların üretimlerinin desteklenmesi ve İzmir'in kent kimliğine katkı sunulması amacıyla müzik, tiyatro, dans ve operadan görsel sanatlara uzanan çeşitli sanat dallarının dâhil olduğu festivaller yürüten ve yaratıcılık gerektiren bu alanlarda burs ve eğitim olanakları sağlayan, genç kuşakların özgün çalışmalar üretmesine olanak tanıyan uzun soluklu yarışmalar düzenleyen, Avrupa Festivaller Birliği'ne üyeliği olan bir vakıftır (İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, t.y.a).

1985'ten bugüne, otuz beş yıldır kesintisiz olarak düzenlenme başarısına sahip olan Uluslararası İzmir Festivali uluslararası arenada prestij sahibi isimleri ağırlamakta, İzmir ve çevresindeki tarihi mekânları kullanarak Türkiye ve İzmir'in sanat etkinlikleri yoluyla tanıtılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. İKSEV'in müzikle olan ilişkisi yalnızca bu çalışmaya konu olan İzmir Avrupa Caz Festivali ile de sınırlı değildir. 2011 yılında tarihi bir Alsancak Evi'nin müzeye dönüştürülmesiyle açılan MÜZİKSEV, müzik eğitimi alan gençlerin, araştırmacıların, müzikologların ve müziğe ilgi duyan gençlerin eğitimine yönelik çalışmaların yapılabileceği yaşayan bir kültür mekânı olarak kurgulanmıştır. Bu amaçla 2015'ten bu yana MÜZİKSEV çatısı altında düzenli olarak uluslararası çalgı yapımı atölyesi düzenlenmektedir. Kent halkının yararlanabileceği bir kütüphaneyi de bünyesinde barındıran mekânın müze koleksiyonuna özgün Türk çalgıları yer almaktadır. Ziyaretçiler müze alanında bu çalgıların seslerini dinleyebilmenin yanı sıra müzik eserleri, plaklar, kaset ve CD'ler ve çağdaş Türk bestecilerine ait notaları da inceleyebilmektedir (İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, t.y.b).

1996 yılından itibaren düzenli olarak iki yılda bir kurucu başkan Dr. Nejat F. Eczacıbaşı adına düzenlenen ulusal beste yarışmasının organizasyon yapısı, katılımcı anlayışa dikkati çekmektedir. Yarışmaya gönderilen eserler arasından seçici kurulun seçtiği en çok altı yapıt İKSEV'in düzenlediği bir konserde ilk kez dinleyici ile buluşturulmaktadır. Eser seçimi orkestra sanatçıları, konseri izleyen dinleyiciler ve seçici kurul tarafından ortaklaşa yapılmaktadır. Genç bestecileri teşvik etmek amacıyla düzenlenen bu yarışmanın "düzenlendiği günden bugüne kadar çağdaş çok sesli Türk müziğine 160'a yakın yeni senfonik eser kazandırdığı" bildirilmektedir (İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, t.y.c).

3. İzmir Avrupa Caz Festivali ve Afiş Yarışması

Özellikle Avrupa bağlantılı bir etkinlik olarak kurgulanan İzmir Avrupa Caz Festivali, İKSEV tarafından 1993'ten bu yana düzenlenmektedir. Caz festivalinin düzenlenmesine öncül olan olaylar ise şöyledir:

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğinin sıkça konuşulduğu bir dönemde, başta İzmir İtalya Konsoloslugu, Goethe Enstitüsü ve İzmir Fransız Kültür Merkezi olmak üzere İzmir'deki konsolosluk ve yabancı kültür ofisleri ile Avrupalılık kültürünü tanıtmak amacıyla görüşmeler yapılarak 'İzmir Avrupa Caz Günleri' adı altında etkinlikler başlatılmıştır. Birkaç yıl içerisinde katılımcı sayısının artmasıyla ve Gümrük Birliği'ne kabul sürecini takiben şartların olgunlaşmayla birlikte kapsam genişletilmiş ve etkinlik 'İzmir Avrupa Caz Festivali' adını alarak yoluna devam etmiştir. (S. Ekşi, kişisel görüşme, Temmuz 04, 2022)

Yaklaşık 20. yılına erişen ve yıllar içindeki yolculuğunda ulusal ve uluslararası alanda iş birlikleri ile zenginleşen bu festival serisinde İtalya, Fransa, Avusturya, Almanya, Hollanda, Yunanistan, İsviçre, Romanya ve Polonya'dan kendi alanlarında saygınlığa sahip olan caz sanatçıları ve grupları İzmirli caz severlerle buluşmuştur. Çok sayıda genç izleyiciye hitap eden bu festival, farklı ülkelerin arasında bir paylaşım ve Avrupa cazına yönelik bir aktarım platformu oluşturmasının yanı sıra eğitime dayalı yönüyle de öne çıkmaktadır. Tecrübe aktarımının derinleştirilmesi için festivale konser vermek için gelen yerli ve yabancı sayısız profesyonel caz müzisyeninin yürüttüğü atölye çalışmaları ve ustalık sınıfları düzenlenmektedir. İgor Oistrakh'ın eğitimleri ile başlayan atölye çalışmaları serisi, her festival döneminde sürdürülmeye devam edilmektedir. Ayrıca "atölye çalışmalarına katılarak başarılı görülen gençlerden ikisi her yıl Siena Caz Vakfı ve İKSEV iş birliği ile İtalya'daki *Siena Yaz Caz Ustalık Sınıflarına* burslu olarak katılmaktadır. Bugüne kadar 21 gencin bu olanaktan yararlandığı" bildirilmektedir (İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, t.y.d).

2022 yılı Mart ayı itibariyle yirmi dokuzuncu yaşına giren İzmir Avrupa Caz Festivali, İzmir İtalya Konsoloslugu, İsviçre İzmir Fahri Konsoloslugu, Slovakya Cumhuriyeti Büyükelçiliği, Goethe Enstitüsü İzmir ve Institut Français de Turquie-İzmir iş birliğiyle 03 Mart-02 Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 03 Mart 2022'de Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde yapılan açılış konserine, afiş yarışmasının sergisi eşlik etmiştir. Festivalin eğitime yönelik ayağında ücretsiz atölye çalışmaları ve söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Sahne alan müzisyenlerin doğaçlamaya dayanan performansları dikkati çekmektedir. Örneğin Re-Imagine Duo, "klasik eserleri melodik, armonik, tımsal ve ritmik düzeyde değişiklik ve çeşitlemelerle *demonte edip yeniden bir araya getirmeye* dayalı" deneysel çalışmalarını, festival dâhilinde sunmuştur (İzmirMag, t.y.).

Müzik ve grafik tasarımı ortak bir potada buluşturan İzmir Avrupa Caz Festivali'nin resmi afişi ise son on dokuz yıldır, genç tasarımcılara yönelik olarak ulusal çapta duyurulan bir afiş yarışması ile belirlenmektedir. Yarışmanın başladığı günden bu yana seçici kurulu (alfabetik sırayla) Cihangir Elmaskaya, Prof. Dr. Hakan Ertep, Hüseyin Ekinciler, Kutsal Lenger, Maksude Kılınç, Okan Özgen ve İKSEV temsilcisinden oluşmaktadır. İKSEV personeli ve seçici kurul üyeleri ile yakınlarının dışında 35 yaşını aşmamış herkese açık olan yarışmaya her bir tasarımcı üç farklı afişle katılabilmektedir. Birinci olarak seçilen tasarımın o yıl düzenlenen festivalin basılı ve dijital tüm duyurularında kullanması tasarıma görünürlük sağlayan önemli bir özelliktir. Başladığı günden bu yana afiş yarışmasında dereceye giren ilk üç afişin/varsa jüri özel ödülü alan tasarımların yanı sıra, gönderilen tüm afişler üzerinden yapılan seçki, her yıl festivalin açılış töreninin olduğu mekânda sergilenmektedir. Sadece açılış günü değil, festival süresince çok çeşitli konserlerin olduğu ve bolca dinleyicinin ziyaret ettiği bu mekânlarda açılan karma afiş sergisi, birinci olarak seçilen afişin dışında kalan tasarımlara da bir görünürlük sağlaması adına önemlidir. Yarışma şartnamesinde de "bu yarışma aracılığıyla grafik sanatına ilgi duyan öğrencilerin ve genç grafik sanatçılarının yaratıcılıklarının desteklenmesinin yanında; seçilen eserin uluslararası alanda saygın bir organizasyonun afişi olarak kullanılmasının ve bu yolla genç sanatçılara yeni ufuklar açılması ve yeni olanaklar sağlanmasının amaçlandığı" açıkça belirtilmektedir (Tasarım Yarışmaları, 2021).

Festivali başladığı günden bu yana koordine eden Sayın Sirel Ekşi, festival için düzenli/gelenekselleşmiş bir afiş yarışması açılmasının kararı verilirken "cazın doğası gereği sürekli yeniliğe açık, yaratıcılığı destekleyen, çeşitli müzik türlerinden etkilenen ve kültürlerarası buluşmayı kolaylaştıran bir tür" olmasından hareket edildiğini belirtmiş ve yarışma düzenleme kararı alınması altındaki motivasyonu aşağıdaki gibi özetlemiştir;

İlk olarak 10. İzmir Avrupa Caz Festivali'nin hazırlık sürecinde festivalimize gençlerin bakış açısını getirmeyi düşündük. Bu aynı zamanda müzik dışında

farklı bir disiplinde eğitim gören genç sanatçıları caz müziği ile buluşturmamızı sağlayacaktı. Genç bir tasarımcının uluslararası bir festivalin afişini tasarlama başarısını göstermesinin kariyerinde olumlu bir başlangıç olacağı düşüncesi de hoşumuza gitti. (S. Ekşi, kişisel görüşme, Temmuz 04, 2022)

Düzenlendiği ilk yıldan bu yana yarışmanın düzenli olarak seçici kurulunda yer alan Prof. Dr. Hakan Ertep, afişlerin değerlendirilmesinde belirleyici kriterlerin başında “çalışmaların özgün ve yaratıcı olması, yeni bir üslup veya biçime sahip olması, caz müziğinin ruhunu bir yerden yakalaması”nın geldiğini belirtmiştir (H. Ertep, yarışma jürisinde yer alan Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü profesörü ile yapılan kişisel yazılı görüşmeden, Haziran 06, 2022). ‘Özgünlük, yaratıcılık, üslup, biçem’ başlıkları altında, *birkaç kelimeden ibaretmiş* gibi duran bu kriterlerin her biri, genel olarak tüm afiş tasarımlarının başarılı olarak addedilmesinde ayrı ayrı ağırlıklara sahiptir. Konu caz müziği olduğunda ise bu kriterler giderek bu müziğin doğasında taşıdığı kendine has özellikleri anlamlandırmaya dayanan, özgünlük değerinin müzik türü ile ilişkilendirildiği bir boyut kazanmaktadır.

Şekil 1. 2021 yılında düzenlenen 19. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında derece alan tasarımlar. **a)** Birinci afiş: Aygen İncel, **b)** İkinci afiş: Ozan Şenel, **c)** Üçüncü afiş: Carilla Karahan (İKSEV, t.y.). (Bu yarışmada 109 tasarım değerlendirmeye alınmış ve 28 tanesi sergileme almıştır.)²

Vurucu, etkileyici, akılda kalan ve konuya özgü yaratıcı bir imge oluşturmaya dayanan afiş tasarımı, ilk bakışta sadece bir görsel süreç gibi görünse de alt yapısını büyük oranda düşünsel süreçler oluşturur. Grafik tasarımcının konuyu nasıl bir dille ele aldığını bu alt yapı ve bu alt yapıyı besleyen araştırmanın derinliği belirler. Şekil 1’de yer alan tasarımlarda da ortak çıkış noktası olarak müzikal enstrümanlardan faydalanılsa da grafik karşılıklarında birbirinden farklı yönelimler açığa çıkmıştır. Benzer olarak caz müziği de kendi sorusunu ve kendi cevabını bulmakla; kendi dilini inşa etmekle ilgilidir. Aşağıda ünlü caz sanatçısı Keith Jarret’in müziğini açıklarken seçtiği kelimeler, cümlelerin yapısı ve kendine has bir dille yaptığı tanımlama bir grafik tasarımcının caz afişini tasarlama yöntemi ile paralellikler taşımaktadır:

Nereden geldiğini sözcüklerle anlatacak durumda değilim. Kendiliğinden oluşmasına kendimi bırakıyorum, sanki benden tümünden bağımsızmış gibi; gerçekten de öyle. Sadece bir şeyleri aktarıyor gibiyim (...) Çaldığının ne olduğunu tanımlamaya çalıştığım anda ondan sonrası yok oluyor. Ne çaldığınızı bilmek ister gibi kendinizi dinlerseniz doğaçlama yapamazsınız. (Usmanbaş, 1998, s. 96)

Jarret’in belirgin formüller ortaya koyma kaygısından uzak olan bu anlatım tercihi, caz müziğinin deneyselliğini gözler önüne sererken, bir caz afişinden beklenen *özgünlük ve üslup* değerlerine dair de tasarımcıya ilham vermektedir. Benzer şekilde bir caz afişinde de seçilen imgeler kadar, içeriğin nasıl

² Çalışmada kullanılan görsellerin tümü İKSEV’in resmi Facebook hesabından alınmıştır. Görsel sayısı 12 ile sınırlandırıldığı için makalede yer verilemeyen; jüri özel ödülü alan veya sergilemeye giren geriye dönük tüm çalışmalara İKSEV’in resmi Facebook hesabından ulaşmak mümkündür (İKSEV, t.y.).

tanımlandığı, bu tanımın özgünlüğü ve hangi dizge içerisine yerleştirildiği: tasarımcının sorulan soruya kendi cevabını verip-vermediği önem kazanmaktadır. Başarılı olmuş, ulusal ve uluslararası anlamda literatüre girmiş afiş tasarımlarına imza atan isimlerin ortak noktası: kendine özgü düşünce sistemleriyle dünyayı algılamaları, gelişkin yorum becerilerini özgün grafiklere yansıtabilmeleridir. Doğaçlama bir tasarım geliştirmek için ise görsel süreçlerin deneysel bir anlayışla ele alınmasına ve Picasso'nun eskizlerinde yaptığı gibi, *görsel dilin en saf haline ulaşana kadar* çok sayıda deneme yapılmasına ihtiyaç vardır.

Dünyaca ünlü bir grafik tasarımcı olan ve tasarım anlayışı *grafik ekspresyonizm* olarak betimlenen David Carson'ın tasarım dilinin az önce ele aldığımız Keith Jarett'in açıklamasıyla taşıdığı benzerlikler dikkat çekicidir. "David Carson'ın bir iletişim kurduğu kesin, ancak bu beyninin rasyonel merkezlerini atlayarak, doğrudan düşünmeden anlayan bölümüne ulaşmasıyla gerçekleşiyor" (Bektaş, 1998, s. 177). Bir caz afişinde tasarımcının yaklaşımı tek bir kelimeye indirgenemez olsa da ekspresyonizmin (dışavurumculuk) caz müziğinin görselleştirilmesine dair arayışla bağlantılandırılması mümkündür³. *Doğanın olduğu gibi temsili yerine, duyguların ve iç dünyanın ön plana çıkarıldığı* bir sanat akımı olarak tanımlanan ekspresyonizmin düşünsel ve deneysellik; anlatım/yorumlama gibi kavramlarla yakın ilişkisi vardır. Grafik sadeleştirmenin dikkati çektiği Şekil 2'de yer alan tasarımlarda da farklı görsel sonuçlara dayanan soyutlamalar dikkati çekmektedir.

Şekil 2. 2020 yılında düzenlenen 18. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında derece alan tasarımlar. **a)** Birinci afiş: Muhammet Ceyhan, **b)** İkinci afiş: Caner Girgin, **c)** Üçüncü afiş: Betül Kılıç (İKSEV, t.y.). (Bu yarışmada 352 tasarım değerlendirilmeye alınmış ve 31 tanesi sergileme almıştır.)

Ekspresif bir arayıştan oldukça uzak bir noktada duran, modern grafik tasarım anlayışını uzunca bir süre etkisi altına alan rasyonel dünya algısının karşılığını klasik müzikal üretimlerdeki *ideal/mükemmel* olana ulaşma kaygısında görmek mümkündür. Müzikal ifade, doğaçlama ve deneysellik gibi unsurlardan beslenen caz müziğinden farklı olarak, bu gibi unsurlar klasik Batı müziği geleneğinde *törpülenmesi gereken yaklaşımlar* olarak görülmüştür. Bu anlayışa göre ideal olan; enstrümanın *güzel ve temiz* ses vermesidir. Örneğin bir senfoni orkestrasında, tüm çalgıların kendi pasajlarını homojen bir şekilde çalmasına, her enstrüman grubunun ses bakımından aynı *ideale* sahip olmasına dikkat edilir. Oysa bir caz müzisyeni için, kendini katı estetik bir anlayışla sınırlandırması, yorum ya da teknik olarak mükemmel icralarda bulunması ulaşmak istediği nihai bir amaç, bir gereksinim değildir. Ahmet Say'ın deyişle caz müzisyeni; "kendine özgü ton oluşumunu bulmak zorundadır. (...) İfadeyle güzelliğin birbirine ters düştüğü yerlerde, klasik müzik anlayışında güzellik, caz müziğinde ise ifade seçilir" (Say, 1992, s. 250). Dolayısıyla *ifadenin güzel olana tercih edilmesinin*, müzisyenin gerçeklikle kurduğu bağları şekillendiren, yaşam algısına dek uzanan; felsefi bir açılımı vardır. Sanatçının kişisel yorumuna işaret eden *ton oluşumuna* yapılan vurgu ise bir grafik tasarımcının kendi tasarım yolculuğunda da geçerlidir. Grafik tasarımda *hangi konudan* bahsedeceği ile *nasıl* bahsedileceği arasındaki ilişkide, anlam ile ifade gücü arasında dengeli bir bütünlük/farklı bir iddia yaratmak kritik bir önem taşımaktadır.

³ Fransızca 'expression' ifade ve deyim anlamına gelmektedir. Latince 'exprimere, express' ifade etmek fiilinden türetilmiştir.

Caz müziği *sahici olan* ile kurduğu ilişki üzerinden bir güzellik yaratmaktadır. Bir caz müzisyeni/yorumcusu müzikal arayışında *doğal olana/o an içerisinde hissedilene* yaklaşmanın yollarını araştırır. Bu nedenle *aynı şarkıyı her defasında farklı bir şekilde söyleyebilir*. Birçok caz müzisyeninin/yorumcusunun şarkılarında konu olarak kendi hayatını dikkat çekici, akılda kalan bir üslupla ortaya koyması da bununla ilişkilidir.

Yolun başındaki bir caz müzisyeni ya da grafik tasarımcı için sahici olana yaklaşma arayışı uzun bir yolculuktur. Ama caz afişi tasarlama deneyiminin, genç bir tasarımcıya bu açılardan katkı sağlama potansiyelinin olduğu şüphesizdir. Elbette genç kuşak bir grafik tasarımcının yukarıda bahsedilen kavramları anlamlandırılması, yorum kabiliyetini keskinleştirmesi için önünde uzun bir yol vardır. Kendi eğilim ve yaklaşım biçimini üst bir bakış açısıyla anlamlandırabilmek çok sayıda üretim yapmayı, her yöntemi tecrübe etmeyi gerektirir. Bu yolculukta kimi grafik tasarımcılar tipografiye yönelirken kimileri illüstratif bir dile eğilimli olduğunu fark edebilir. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında dereceye giren ya da sergileme alan afişlerde de illüstratif yönelimlerin ortaya konulduğu imgeler çoğunlukta olsa da Şekil 3 ve 4'te olduğu gibi geometrik soyutlamalar ve tipografik yaklaşımlara dayanan çözümler de dikkati çekmektedir.

Şekil 3. 2019 yılında düzenlenen 17. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında derece alan tasarımlar. **a)** Birinci afiş: Yiğitcan Çakar **b)** İkinci afiş: Seda Yüksel **c)** Üçüncü afiş: Sevda Kaçtı (İKSEV, t.y.). (Bu yarışmada 522 tasarım değerlendirmeye alınmış ve 39 tanesi sergileme almıştır.)

Yarışmaya gönderilen tasarımlarda imgeye dönük yaklaşımların yoğun olmasını caz müziğindeki *toplu doğaçlama* kavramı ile ilişkilendirmek mümkündür. Doğaçlamayı çoğul boyuta taşıyan, bu sürece dayalı yöntem temelde “birden fazla müzisyenin aynı anda, ortak bir tema üzerinde düş gücü yarışmasına” dayanır (Davran, 1998, s. 101). Toplu doğaçlamayla müzisyenler, herhangi bir ön hazırlık olmaksızın performans esnasında melodiyi değiştirip, geliştirirler. Önceden ezberlenmiş nota dizilerinden çok, müzisyenin deneyimi üzerine inşa edilen bu süreçte temel melodi etkileşimli olarak farklı melodilere de evrilebilir. Kolektif üretimin getirdiği ahenge ve eş zamanlılığa dayanan bu ortak üretim biçimi yüksek dozda bir ustalık gerektirmektedir. Diğer yandan müzikal denemelerin tüm çıplaklığıyla ortaya konulduğu bu üretim biçimi bir tuzak haline de gelebilir. Müzisyenlerin içsel dürtülere/o ana dayanan bu yaratıcı süreçte, *yeni bir yorumlama getirmek yerine, daha önceden deneyimlediği ve iyi yaptığını bildiği ezgileri tekrarlaması ihtimali* de söz konusudur. Bu tuzak, gelenekselleşmiş bir afiş yarışmasında önceki senelerde ödül almış işleri inceleyerek, onaylanma ya da seçilme garantisi olmamasına rağmen taklit işler üretme eğilimine benzer. Ne var ki seçilmiş bir afişe benzetmek yerine özgün ifade şeklini sunmayı bilinçli olarak tercih etmek, yaştan bağımsız olarak *genç olmakla*, genç olmaya dair cesaretle derinden bağlıdır. Bir yarışmayı kendine has çözümlerle kazanmanın sağlayacağı akılda kalıcılık, benzeşim içeren bir tasarımdan çok daha güçlüdür. Prof. Dr. Hakan Ertep yıllar içerisinde ortaya çıkan ortak eğilimlere “İzmirli olma/İzmir’i yansıma” yaklaşımından bahsetmiş ve yarışma sürecinde benzerlik gösteren eğilimleri ortadan kaldırmaya dair yürüttükleri yöntemi şöyle dile getirmiştir:

Yıllar içerisinde İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasına gönderilen çalışmaların genel eğilimlerinde serbest çizim/illüstrasyon tarzındaki işlerin

bize daha çok gönderildiğini gördük. Hatta, bu türdeki çalışmaların yarışmaya katılan gençler nezdinde sanki jürinin doğal beklentisiymiş gibi algılandığını fark ettik. O yüzden illüstrasyon dışında, fotoğraf ve tipografi içeren çalışmaları da özellikle göz önünde bulundurmaya gayret ettik ki sadece illüstrasyon çalışmaları bekleniyormuş gibi bir algı oluşmasın (...) İzmirli olma faktörünü bir mecburiyet gibi düşünmedik; onun yerine afişlerin *özgün, yaratıcı ve yeni bir biçim sunması* gibi kriterleri daha çok ön planda tuttuk. Dünyadaki caz festivalleri afişlerine de bakarsanız yerel kültürü yansıtmanın her zaman mümkün olmadığını göreceksiniz; yansıtmak için zorladığınızda da tasarım ciddi olarak negatif bir şekilde etkileniyor. O yüzden bunu zorunlu kılmayı hiçbir zaman düşünmedik. (H. Ertep, kişisel görüşme, Haziran 06, 2022)

Şekil 4. 2018 yılında düzenlenen 16. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında derece alan tasarımlar. **a)** Birinci afiş: Özlem Yılmaz **b)** İkinci afiş: Beyza Kara **c)** Üçüncü afiş: Melih Kızıl (İKSEV, t.y.). (Bu yarışmada 300 tasarım değerlendirmeye alınmış ve 28 tanesi sergileme almıştır.)

Caz müziğinde tekrar edilemezliği ile biricik bir müzikal deneyim oluşturan melodiler gibi, biricik grafik yorumların karşısında da kayıtsız kalmak pek mümkün değildir. Bu iddia aynı zamanda caz afişini, bir caz albüm kapağından ya da bir reklam afişinden de ayırır. Diğer yandan bir festival afişini çerçevlendiren iletişim gereklilikleri burada da göz ardı edilemez. Caz afişlerindeki grafik yorumların gücü farklı olmasının yanında *anlaşılır olması, izleyicide bir duygu uyandırması* oranında başarılıdır. İçerikle kurulan yaratıcı bağlantının yanı sıra iletişimsel işlevinden ödün vermeden çözüm geliştirme gerekliliği, genel olarak kültürel afişlerin tümüne özgü bir tasarım problemidir. Çağdaş bir caz müziği festival afişinde özgünlüğün yanı sıra, hedeflenen kitlenin, festivalin içerik ve amaçlarının göz ardı edilmemesi; festivalin kimliği ve tarih, yer gibi bilgilerinin de görünürlüğü önemlidir.

4. Sonuç

Çalışma çerçevesinde altı çizilen caz müziğindeki arayışlar ile grafik tasarımcının yaratıcı süreci arasındaki benzerlikler önemlidir. Caz müziğinde her müzisyenin kendi yaşam deneyimleriyle ortaya çıkardığı *ton oluşumu* kavramının, *ifadenin güzel olana tercih edilmesi* felsefesinin, *doğaçlama* ve *deneysellik*e yönelik yaratıcı yolculuğun, tekrara düşme *tuzağı*nın grafik tasarımda da karşılıklarının olması önemli bir farkındalıktır. Çünkü grafik tasarım modernist anlayışın hâkim olduğu yakın bir geçmişe kadar *analitik ve mekanik* bir üretim alanı olarak görülmüş, grafik tasarımcı *yorumsuz bir şekilde mesajı aktaran* bir işleve indirgenmiştir. Doğaçlama veya deneysellik gibi yöntemlerin grafik tasarımda kullanılmaya başlanması bu manada yanidir.

Soyut bir yaratım alanı olan müzik, görselleştirilmek istendiğinde grafik tasarımcıya *özgün alternatifler* ve yaratıcı yöntemler geliştirme alanı tanır. Caz müziği, kendine has nitelikleriyle müzik ile grafik tasarım ilişkisinde özel bir noktada durur. Birçok etnik müzik türünde olduğu gibi caz müziğinde de sanatçının kişisel yorumuna/şarkıyı ele alış biçimine/ifade gücüne verilen değer ön plandadır. *Özgün, öznel, tekrar edilemez, deneysel ve yenilikçi* olma nitelikleriyle popüler müzik türlerinden ayrılan caz müziği,

tasarımcıya geniş bir ifade ve yorum alanı açar. *Sterilize edilmiş, kişisel ifadeden yalıtılmış veya sabitlenmiş* estetik anlayışların dışına taşan bu *güzellik* anlayışı görsel düşünme süreçleri içerisinde de önemli karşılıklar bulur. Afişlerin tasarımında aranan görsel ifade gücü, caz müziğindeki tarihsel ve güncel değerlerin içselleştirilmesi oranında gelişir; fikirselleşme alt yapıdan beslenir.

Çalışmaya konu edilen İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışması, genç kuşak grafik tasarımcılara yaratıcı potansiyelini ortaya koyma, yorum geliştirme alanı sunması nedeniyle önemlidir. Yarışmada dereceye giren örneklerde caz müziğinin doğasını içselleştirerek özgün grafik yorumlara kavuşturan afişler öne çıkmaktadır. Caz müziğinde sanatçının kişisel yorumuna, şarkıyı ele alış biçimine *-ifade gücüne-* verilen değer, yarışmada ödüllendirilen afiş tasarımlarında da ön plandadır. (20 yıla yakın geçmişinde 600'e yakın tasarımı bünyesinde barındıran bu yarışmada ilk üçün dışında; jüri özel ödülü alan veya sergilemeye giren tüm çalışmalara İKSEV'in (t.y.) resmi Facebook hesabından ulaşılabilir.)

Uzun yıllar süregelerek gelenekselleşen afiş yarışmaları, ortak eğilimleri gözlemlenebilir kıldığı gibi, çağın trendlerinin genç tasarımcıları nasıl etkilediğini; caz müziği ile ilişkilendirilen yeni yaklaşımların külliyatını da içinde barındırır. Yıllar içerisinde oluşan bu dizge sayesinde genç kuşağın caz müziğine dair yeni eğilimlerinin veya benzerliklerinin saptanabilmesi değerlidir. İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında sergilemeye giren ya da derece alan afiş tasarımlarında dikkati çeken ortak nitelikler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bir duygu aktarmaya yönelik ekspresif teknikler,
- Alışılmıyın dışında kavramsal veya görsel bağlantılar kuran fikirler,
- Rengin kullanımında kendi evrenini yaratan tercihler,
- Boşluğun bilinçli olarak kurgulandığı kompozisyonlar,
- Olgunlaşmış bir illüstratif karaktere sahip; kendi dili/stili olan imgeler,
- Yazı ile imge arasındaki görsel hiyerarşinin dengeli bir bütünlük oluşturduğu kurgular.

Yarışmanın organizasyon yapısında, sadece ilk üçe giren afişlerin değil; gönderilen bütün afişler arasından sergilenmeye değer görülen tasarımların festival süresince/festival mekânında sergilenmesi çoğulcu bir yaklaşım olması açısından çok değerlidir. İzmir Avrupa Caz Festivali'nde başlangıcından bugüne dek dereceye giren ilk üç afişin sahiplerine verilen para ödülleri açılış töreninde katılım belgeleriyle birlikte tasarımcılara takdim edilmektedir. Festivalin başlangıç gününde düzenlenen konserle birlikte açılan ve birkaç saatlik ödül töreni ile sınırlı kalmayarak festival süresince özgün tasarımları izleyicilerin beğenisine sunan bu sergi, müzikseverler ile tasarımlar arasında canlı bir etkileşim alanı yaratmaktadır. Bu sergilerde izleyiciler genç kuşağın caz müziğine getirdiği çeşitli grafik yorumları bir arada izleyebilme imkânını bulmaktadır. Diğer yandan sadece tasarım severlerin değil, festival dinleyicisinin de ilgi gösterdiği bu sergi, sanatseverler arasında bir köprü kurarken; yıllar içerisinde üretilen tasarımların dizgesinin izleyiciler tarafından da takibini mümkün kılmaktadır. Sayın Ekşi'nin belirttiği şekliyle: "İlk yıldan bu yana afiş sergimiz ilgi görüyor. Artık festivalin aranan bir etkinliği oldu. Sergilenen afişleri almak isteyen çok izleyicimiz oluyor. Hatta birkaç tanesine yurt dışından bile talip çıktı" (S. Ekşi, kişisel görüşme, Temmuz 04, 2022).

Bu organizasyon yapısı aynı zamanda yarışmaya katılım gösteren genç tasarımcılar için de bir motivasyon kaynağıdır. Afişlerin dijital ortamda sunulmasının yanında gerçek dünyada kalabalık bir izleyici kitlesi ile buluşması hem tasarımcıların motivasyonunu hem de gönderilen tasarımların kalitesini yükseltmektedir. Bu çoğulcu yaklaşım sayesinde yarışmada dereceye girmek kadar, tasarımlarının sergilenmesindeki değeri kavrayan tasarımcılar maddi ödüllerin ötesindeki prestije odaklanabilmektedir.

Son birkaç yıl içerisinde ülkemizde üniversite-dernek iş birliği ile Gümüşlük Caz Festivali, Bodrum Caz Festivali ve Ankara Caz Festivali'nin tanıtımında kullanılmak amacıyla, periyodik olmayan/lokal katılıma açık afiş yarışmaları düzenlenmiştir. Ulusal çapta duyurulması ve Türkiye'nin bütün üniversitelerinde eğitim alan öğrencilerin çalışmalarını bir araya getirmesiyle bu örneklerden ayrılan İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışması, 2002'den günümüze dek düzenlenmeye devam etmesi ile önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ülkemizin dışında çok sayıda örneğine rastlayabileceğimiz bu afiş yarışmalarının prestiji; köklü oluşları, süreklilikleri, değerlendirme sürecinde yürütülen şeffaflık, verilen ödülün niceliği ve yarışmaya gönderilen tasarımların niteliğinden beslenmektedir. Her yıl Ekim ayı civarında farklı dijital platformlar üzerinden duyurulan İzmir Avrupa Caz Festivali afiş yarışmasında, gençlerin *Avrupa cazı* gibi özgün bir alana dair bakış açısını görünür kılmak; genç kuşak grafik tasarımcıları ödüllendirerek özgün potansiyellere bir alan yaratmak birincil amaç olarak öne çıkmaktadır.

Düzenlendiği ülkelerin kültürüne ve kurumlarına bir değer katan bu tasarım etkinlikleri aynı zamanda o ülkeden dünyaya yayılan bir etki alanı oluşturması nedeniyle de önemlidir. Katılımcılardan, afiş baskısının

posta yoluyla istenildiği 1990'lı yıllardan bugüne, dijital çağın olanaklarıyla yarışmalara başvuru yöntemleri giderek pratik hale gelmiş; uluslararası arenada varlık göstermek artık çok kolaylaşmıştır. Sadece sosyal, kültürel ya da reklam içerikli afiş tasarımlarına ağırlık veren ya da çalışmaya konu olan İzmir Avrupa Caz Festivali örneğinde olduğu gibi spesifik bir konuda tasarım kabul eden uluslararası yarışmalarda, şartnamelerin dilinin netliği, yaratıcı beklentinin ilham verici bir şekilde aktarılması ve istenilen teknik şartların açıkça listelenmesi önemlidir.

Girişim ve çalışmalarında çağdaşlık çizgisini korumayı hedefleyen İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, süreç içerisinde oluşturduğu ulusal ve uluslararası iş birlikleriyle zenginleştirdiği birden fazla festivali ve ulusal düzeydeki yarışmaları kesintisiz olarak düzenleme başarısını göstermiş olması ile önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Şehrin kimliğine, sanatseverlere, grafik tasarıma, caz müziğine, genç kuşakların etkileşimine ve ülkemizin kültür atmosferine değer katma hedefiyle 19 yıldır düzenlenen afiş yarışması, İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın başlangıç hedeflerini başarıyla karşılamaktadır. Çoğulcu organizasyon yapısı, uluslararası çerçevesi ve uzun soluklu geçmişi ile bu etkinlik, İzmir'in kültür sanat ortamına ve caz müziğine olduğu kadar çağdaş Türk grafik tasarımına ve tasarım dağarcığına da katkı sunmaktadır.

Bu platformların sayısının artması, uzun yıllar düzenli periyodlarla varlığını sürdürmesi, farklı kitleleri buluşturması, gelenekselleşirken güncelliğini koruması, sistemli olarak arşivlenmesi, akademik incelemelere konu edilmesi, çeşitli iş birlikleri ve katılımlar yoluyla desteklenmesi toplumsal kültürümüzün zenginleşmesine katkı sunacaktır. Bu gibi tasarım etkinliklerinde ilk duyurudan değerlendirme süreçlerine dek şeffaf bir yapıyla hareket edilmesi, özgün içeriklerin yaratılması, ulusal ve uluslararası görünürlüğe katkı sağlanması nicelik kadar önemlidir.

Kaynakça

- Aulich, J. & Sylvestrová, M. (2000). *1945-95: Signs of the times*. Manchester University Press.
- Bergerot, F. (2004). *Tarih boyunca caz*. Dost Kitabevi.
- Bektaş, D. (1998). David Carson ve grafik ekspresyonizm. *Sanat Dünyamız*, 67, 177-182.
- Davran, Saadettin. (1998). *Jazz koleksiyonu*. Boyut Yayın Grubu.
- Doordan, D. P. (2000). *Design history: An anthology*. The MIT Press.
- İKSEV. (t.y.). *Anasayfa* [Facebook sayfası]. Erişim adresi (Mayıs 12, 2022) <https://www.facebook.com/IKSEV>.
- İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı. (t.y.a). *Amaç ve Görevler*. <http://www.iksev.org/tr/hakkimizda/3/amaclar-ve-gorevler>
- İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı. (t.y.b). *MÜZİKSEV*. <http://www.iksev.org/tr/muziksev>
- İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı. (t.y.c). *Beste yarışması*. <http://www.iksev.org/tr/beste>
- İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı. (t.y.d). *Caz festivali*. <http://www.iksev.org/tr/caz-festivali>
- İzmirMag. (t.y.). *29. İzmir Avrupa caz festivali*. <https://izmirmag.net/etkinlik/29-izmir-avrupacaz-festivali-3-mart-2nisan-2022/>
- Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi*. Başkent Yayınevi.
- Tasarım Yarışmaları. (Mart 10, 2021). *28. İzmir Avrupa Caz Festivali 19. Caz Afişi Yarışması*. <http://www.tasarim-yarismalari.com/28-izmir-avrupa-caz-festivali-19-caz-afisi-yarismasi/>
- Usmanbaş, İ. (1998). Doğaçlama üstüne doğaçlama. *Sanat Dünyamız*, 67, 95-98.
- Wharton, C. (2013). *Advertising as culture*. The University Of Chicago Press.